

Doğma, canım-varlığım qədər
sevdiyim Azərbaycanım
mənim qibləgahımdır

İlham Əliyev

Qəzet 1921-ci
ildən çıxır

ŞƏRQ qapısı

Təsisçi: Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi və Nazirlər Kabineti

Sayı: 181 (20.835)

27 sentyabr 2013-cü il, cümə

Gündəlik ictimai-siyasi qəzet

www.serqqapisi.az

Qiyməti 20 qəpik

Rəsmi xronika

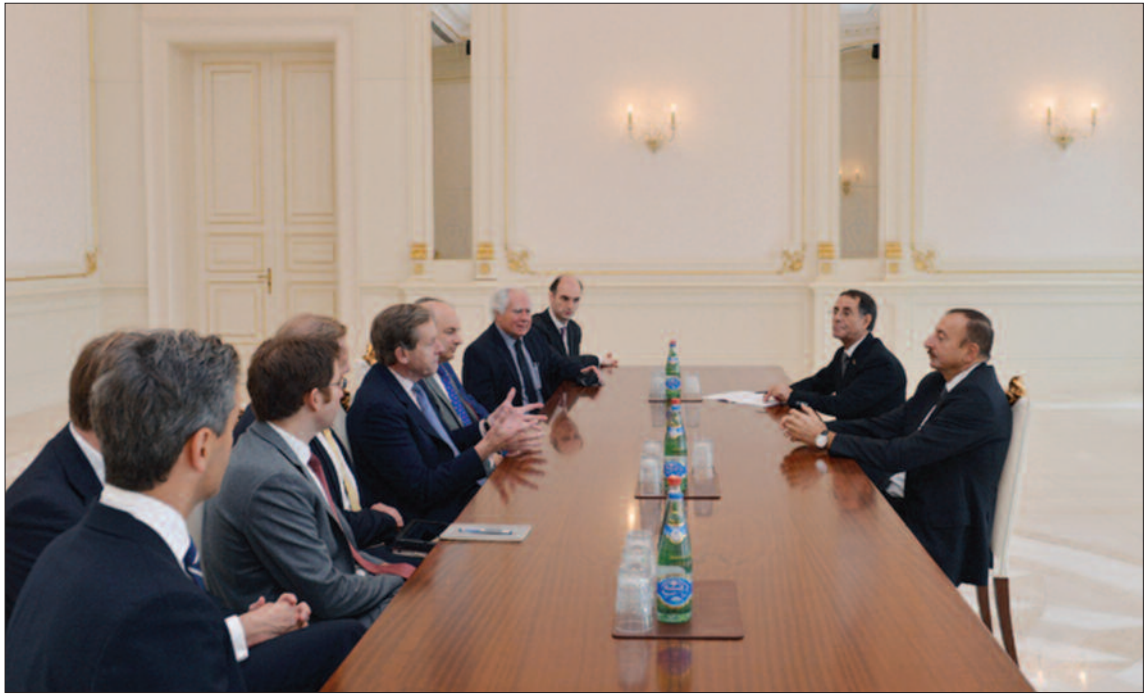
Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyev sentyabrın 26-da Böyük Britaniya Baş nazirinin ticarət üzrə elçisi, Lordlar Palatasının üzvü Lord Risbinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyətini qəbul etmişdir.

Görüşdə son illər Azərbaycanın əldə etdiyi sürətli iqtisadi inkişafdan məmnunluq ifadə olundu, Azərbaycan Dövlət Neft Şirkəti ilə bp arasında uzunmüddətli uğurlu əməkdaşlığın önəmi qeyd olundu, ölkələrimiz arasında ikitərəfli münasibətlərin müxtəlif istiqamətlərdə, o cümlədən iqtisadi, enerji, ticarət, qarşılıqlı sərmayə qoyuluşu, informasiya-kommunikasiya texnologiyaları, kənd təsərrüfatı, təhsil, səhiyyə, turizm, regional təhlükəsizlik və digər sahələrdə daha da inkişaf etdirilməsi ilə bağlı məsələlər ətrafında fikir mübadiləsi aparıldı.

* * *

Sentyabrın 25-də İndoneziyanın Palembang şəhərində Bakı-2017 IV İslam Həmrəyliyi Oyunlarının Təşkilat Komitəsi tərəfindən ölkəmizin paytaxtında keçiriləcək İslamiadaya həsr olunan “Azərbaycan günü” təşkil edilmişdir.

Mərasimdə Azərbaycan Respublikasının Prezidenti İlham Əliyevin videomüraciəti səsləndirilmişdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasının 2013-cü ilin yanvar-avqust ayları üzrə sosial-iqtisadi inkişafı

* * *

Naxçıvan Muxtar Respublikası Dövlət Statistika Komitəsindən verilən məlumata görə, 2013-cü ilin yanvar-avqust aylarında Naxçıvan Muxtar Respublikasında 1 milyard 389 milyon 789 min manatlıq Ümumi Daxili Məhsul istehsal olunmuşdur ki, bu da 2012-ci ilin yanvar-avqust ayları ilə müqayisədə 9,9 faiz çoxdur. Ümumi Daxili Məhsulun sahə strukturunda ilk yeri sənaye, ikinci yeri isə tikinti sahəsi tutmaqdadır.

Hər bir nəfərə düşən Ümumi Daxili Məhsulun həcmi 2012-ci ilin yanvar-avqust ayları ilə müqayisədə 8,7 faiz artaraq 3233,6 manata (4121,3 ABŞ dollarına) çatmışdır.

* * *

2013-cü ilin yanvar-avqust aylarında Naxçıvan Muxtar Respublikasında 623 milyon 211 min 300 manatlıq sənaye məhsulu istehsal edilmişdir ki, bu da 2012-ci ilin müvafiq dövründəki göstəricini 12,8 faiz üstələmişdir.

* * *

Bu ilin yanvar-avqust aylarında muxtar respublikada bütün maliyyə mənbələri hesabına əsas kapitala 698 milyon 902 min 400 manat həcmində investisiya yönəldilmişdir. 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə istifadə edilmiş investisiyanın həcmi 9,7 faiz artmışdır.

* * *

Qeyd olunan dövrdə informasiya və rabitə xidmətlərinin həcmi 30 milyon 433 min manat olmuşdur ki, bu da 2012-ci ilin müvafiq dövrü ilə müqayisədə 6,8 faiz çoxdur. Bu müddət ərzində mobil rabitə xidmətlərinin həcmi 25 milyon 992 min 500 manat olmaqla, bir il öncəki göstəricini 6,6 faiz üstələmişdir.

* * *

Cari ilin yanvar-avqust aylarında muxtar respublikada 214 milyon 539 min 300 manatlıq kənd təsərrüfatı məhsulu istehsal olunmuşdur ki, bu da 2012-ci ilin müvafiq dövründəki göstəricini 6,8 faiz üstələmişdir. Həmin dövrdə muxtar respublikada 11,8 min ton ət (diri çəkiddə), 59,8 min ton süd, 54 milyon 709 min ədəd yumurta istehsal edilmiş, 2012-ci ilin yanvar-avqust ayları ilə müqayisədə ət istehsalı 4,1 faiz, süd istehsalı 1,3 faiz, yumurta istehsalı 2,4 faiz artmışdır.

Məktəb binasında son tamamlama işləri görülür

Ordubad rayonunda son illər həyata vəsiqə alan yeni obyektlər sırasında daha çox diqqəti cəlb edən məktəb binalarıdır. Cari ildə də rayonun bir neçə kəndində bu istiqamətdə tədbirlər davam etdirilir. Yeni inşa olunan belə obyektlərdən biri Sabirkənd tam orta məktəbi üçün nəzərdə tutulan binadır. “Gəmiqaya” Məhdud Məsuliyyətli Cəmiyyətinin inşaatçılarna həvalə

olunmuş obyektin tikintisinə mart ayında başlanılıb. İnşaatçılara hərtərəfli iş şəraiti yaradılmasının nəticəsidir ki, məktəb binasında bütün tikinti işləri əsasən başa çatdırılıb. Çardaq hissə qurulub, qapı-pəncərələr salınıb, döşəmə və tavan işlənilib. 378 şagird yerlik məktəb binası 4 mərtəbədən ibarətdir. Burada işıqlı sinif otaqları, müxtəlif laboratoriyalar, elektron lövhəli

sinif, kompüter sinfi, zəngin kitabxana müəllim və şagirdlərin ixtiyarına veriləcək. Şagirdlər fiziki hazırlıq dərslərinin keçilməsi üçün yaradılan və müasir qurğularla təchiz olunmuş idman zalından istifadə etmək imkanı qazanacaqlar. Hazırda inşaatçılar binada son tamamlama işləri və təhsil ocağının yerləşdiyi ərazinin abadlaşdırılması ilə məşğuldurlar.

Xəbərlər şöbəsi

Dünən Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasında 9 oktyabr 2013-cü il tarixdə keçiriləcək prezident seçkiləri ilə əlaqədar ilk dəfə səs verəcək gənc seçicilərin maarifləndirilməsi məqsədilə seminar keçirilmişdir.

İlk dəfə səs verəcək gənc seçicilərin iştirakı ilə seminar keçirilmişdir

Tədbiri giriş sözü ilə açan Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məhərrəm Qasimov bildirmişdir ki, gənclərin prezident seçkilərində səsvermələri artıq aktiv və təndəş hüquqlarından tam mənada istifadə etmələri deməkdir.

Aktiv və passiv seçki hüquqları, seçki prosesi və səsvermə qaydaları barədə ətraflı məlumat verən komissiya sədri vurğulamışdır ki, Konstitusiyamızda seçki hüququ ilə bağlı bəzi məhdudiyyətlərin ümumi əsasları öz əksini tapmışdır. Bunlardan biri yaş məhdudiyyətidir. Belə ki, seçki hüququnu həyata keçirmək üçün hər bir şəxsin ən azı 18 yaşı olmalıdır, yəni 18 yaşına çatmış və seçki hüququ başqa əsaslarla məhdudlaşdırılmamış hər bir vətəndaş seçkilərdə iştirak edə bilər. Muxtar respublikamızda 3075 gənc ilk dəfə seçki hüquqlarından istifadə edəcək.

“Azərbaycanda gənclər siyasəti və gənclərin siyasətdə rolu” mövzusunda çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisi Aparatının şöbə müdiri Cəlil Rüstəmov demişdir ki, son illər həyata keçirilən tədbirlər gənclərin hərtərəfli inkişafının təmin olunması üçün siyasi, sosial-iqtisadi, təşkilati-hüquqi şərait və təminatların yaradılmasını sürətləndirmiş, onların ictimai-siyasi fəallığının artmasına əsaslı stimül olmuşdur. Gənclərin seçkidə roluna gəlincə qeyd etmək lazımdır ki, bu, dövlət idarə olunmasında gənclərin birbaşa iştirakıdır. Bu hadisə gənclərin, xü-

susilə bu il ilk dəfə səs verənlərin həyatında unudulmaz izlər buraxacaqdır. Çünki dövlət başçısını seçmək gələcək 5 illik və daha uzun müddətə, gələcəyə, yaşayış tərzinə səs vermək deməkdir. Səsvermə günü hər bir gənc öz fəallığı ilə seçilməli, səsverməyə yük-

masına və fəravan həyatının təmin edilməsinə öz dəstəyini göstərməlidir.

Gənclərin muxtar respublikamızın ictimai-siyasi həyatında aparıcı qüvvə olduğunu vurğulayan Naxçıvan Muxtar Respublikası Ali Məclisinin Sədri yanında Gənclər Fondunun

sək əhvali-ruhiyyədə getməli, yaxınlarını, qohumlarını, dostlarını səsvermədə iştirak etməyə cəlb etməlidir. Bu gün gənclərin öz fikirlərini, iradəsini azad şəkildə ifadə etmək üçün hər cür şərait yaradılmışdır. Cəlil Rüstəmov seçkilərdə ilk dəfə səs verəcək gənclərə seçki hüququnun həyata keçirilməsinin ümumi prinsipləri, ümumi, bərabər və birbaşa seçki hüququ, şəxsi, sərbəst və gizli səsvermə qaydaları barədə məlumat vermişdir.

“Müstəqil Azərbaycanda gənclərə göstərilən dövlət qayğısı və keçiriləcək prezident seçkilərində gənclər qarşısında duran vəzifələr” mövzusunda çıxış edən Naxçıvan Muxtar Respublikasının gənclər və idman naziri Azad Cəbbarov bildirmişdir ki, prezident seçkiləri çox vacib və olduqca əhəmiyyətli siyasi hadisədir. Çünki xalq məhz bu seçkilərdə özünün liderini, dövlət başçısını seçməklə gələcək həyatını müəyyənləşdirir, Azərbaycanın sabahını kimlərə etibar edəcəyinə səs verir. Buna görə müasir gənclik prezident seçkilərində çox fəal iştirak edərək prezidentliyə namizədlər arasından ən layiqlisinə səs verməklə dövlətimizin dünyada birliyində qazandığı nailiyyətlərinin daha da art-

icraçı direktoru Məmməd Babayev qeyd etmişdir ki, seçicilər seçki prosesinin fəal üzvləridir. Lakin bəzi gənclər seçki prosesində aktiv seçki hüququndan istifadə etmərlər, passivlik və laqeydlilik nümayiş etdirirlər. Bu isə həmin gənclərin ən adi seçki hüquqları haqqında, səsvermə qaydaları haqqında məlumatsız olmaları ilə əlaqədardır. Bu vəziyyət daha çox ilk dəfə səs verən gənclər arasında müşahidə olunur. Bu baxımdan belə tədbirlərin keçirilməsinin mühüm əhəmiyyəti vardır.

Sonra Naxçıvan Dövlət Universitetinin III kurs tələbəsi Ayşən Abbasova, Naxçıvan Müəllimlər İnstitutunun I kurs tələbəsi Aysel Salmanaova və Naxçıvan Özəl Universitetinin I kurs tələbəsi Könül Məhərrəmli çıxış edərək muxtar respublikamızda gənclərə göstərilən diqqət və qayğıdan danışıqlar. Bildirilmişdir ki, ölkəmizin ictimai-siyasi həyatında əhəmiyyətli rol oynayan prezident seçkilərində ilk dəfə iştirak edən gənclər Azərbaycanın işıqlı gələcəyinə səs verəcəklər.

Sonda gənclərin sualları cavablandırılmışdır.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının mətbuat xidməti

Naxçıvan Muxtar Respublikası prezident seçkilərinə tam hazırdır

Bildiyimiz kimi, oktyabrın 9-da ölkəmizdə növbəti prezident seçkiləri keçiriləcəkdir. Bas Naxçıvan Muxtar Respublikasında seçkilərə hazırlıq işləri necə aparılır? Suallarımızı Mərkəzi Seçki Komissiyasının sədri Məhərrəm Qasimov cavablandırır:

– Məhərrəm müəllim, seçkilərə hazırlığın ilkin mərhələsi, onun demokratikliyini təmin edən əsas amillərdən biri və ən başlıcası seçici siyahılarının düzgün tərtib olunmasıdır. Bu istiqamətdə hansı işlər görülmüşdür?

– Bütün ölkə miqyasında olduğu kimi, Naxçıvan Muxtar Respublikasında da seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi istiqamətində başlanan proses artıq başa çatdırılmışdır. Belə ki, Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən 7 dairə seçki komissiyası seçici siyahılarını dəqiqləşdirərək Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasına təqdim etmişdir. Seçici siyahılarının tərtibi və dəqiqləşdirilməsində yerli icra hakimiyyəti orqanlarının, bələdiyyələrin, Daxili İşlər Nazirliyinin pasport-qeydiyyat qurumlarının və mənzil-istismar sahələrinin təqdim etdikləri məlumatlardan istifadə olunmuşdur.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Daxili İşlər Nazirliyi ilə sıx əməkdaşlıq qurulmuş, bütün rayonlarda şəxsiyyət vəsiqəsi almamış və ilk dəfə səs verəcək vətəndaşların seçki gününədək şəxsiyyət vəsiqələri ilə təmin olunmaları üçün lazımi tədbirlər görülmüşdür.

2008-ci il prezident seçkilərinə qədər məntəqə seçki komissiyaları seçkilərə 35 gün qalandan sonra adı seçici siyahısında olmayan vətəndaşları seçici siyahılarına daxil edə bilmirdi. Bu yalnız məhkəmə yolu ilə həll olunurdu. Hazırda isə bu səlahiyyət məntəqə seçki komissiyalarına verilmişdir. Buna görə də seçki gününədək adı seçici siyahısına düşməyən seçicilər müvafiq məntəqə

seçki komissiyasına müraciət edərək seçici siyahısına daxil edilə bilərlər. Hətta seçki günü də əlavə seçici siyahıları ilə seçicilər səs verə biləcəklər. Məhz buna görə də seçici siyahılarının dəqiqləşdirilməsi prosesi seçki gününədək davam etdiriləcəkdir.

Naxçıvan Muxtar Respublikasında yerləşən 7 seçki dairəsi üzrə, ümumilikdə, 256 min 292 nəfər aktiv seçki hüququna malik seçici qeydə alınmışdır. Seçicilərin 114 min nəfərə yaxını, yəni 44 faizi gənclər, 3075 nəfəri isə 18 yaşı yeni tamam olmuş və ilk dəfə səs verən vətəndaşlardır. 2008-ci ildə keçirilən prezident seçkiləri ilə müqayisədə 2013-cü ilin sentyabr ayınadək muxtar respublika üzrə seçicilərin sayı 7459 nəfər, yəni 2,9 faiz artmışdır.

Həcc ziyarətinə gedən seçicilər, Azərbaycanın digər regionlarında və xaricdə təhsil alan tələbələr, eyni zamanda seçki günü yaşadığı ərazidə olmayan seçicilər qeydiyyatdançıxma vəsiqəsi ilə olduqları yerdə səs verəcəklər.

– *Muxtar respublikada fəaliyyət göstərən dairə və məntəqə seçki komissiyaları prezident seçkilərinə hazırdır?*

– Əvvəlcə onu qeyd edim ki, seçki dairələri yeni inzibati binalarda fəaliyyət göstərirlər. Seçki dairələrinin qarşısına “9 oktyabr prezident seçkiləri günüdür” şüarı yazılıb vurulmuşdur. Bütün seçki məntəqələrinə seçici siyahılarının vurulması üçün lövhələr, təşviqat lövhələri, bildiriş, seçki günü üçün yaddaş ki-

tabçası, müşahidəçinin yaddaş kitabçası, bülleten və digər seçki sənədlərinin daşınması üçün kisələr verilmişdir. Seçki komissiyaları Seçki Məcəlləsi, protokol nümunələri, təqvim planı, lövhəcik qabları, çantalar, 15 adda təlimat, müşahidəçi vəsiqələri, qeydiyyatdançıxma vəsiqələri və digər seçki sənədləri ilə təmin olunmuşdur.

Dairə seçki komissiyaları öz fəaliyyətlərini Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasının təsdiq etdiyi təqvim planına əsasən qurmuşdur.

Muxtar respublika üzrə 316 seçki məntəqəsi fəaliyyət göstərir ki, bundan 292 ümumi seçki məntəqəsi seçkiyə tam hazırdır. Qalan 24 qapalı seçki məntəqəsindən 21-i Milli Orduda, 1-i Sərhəd Qoşunlarında, 1-i Daxili Qoşunlarda, 1-i isə Ədliyyə Nazirliyi sistemində olmaqla, seçkilərə 5 gün qalmış yaradılacaqdır.

Seçki məntəqələrinin 187-si Təhsil Nazirliyinə, 42-si Mədəniyyət və Turizm Nazirliyinə, 21-i Səhiyyə Nazirliyinə, 3-ü Rabitə və İnformasiya Texnologiyaları Nazirliyinə tabeli inzibati binalarda, 39-u isə digər inzibati binalarda yerləşir.

Seçki məntəqələrində 879 ədəd daşınmaz, 562 ədəd daşınan seçki qutusu, 1151 ədəd səsvermə kabini, 1774 ədəd barmaqlara vurulan mürəkkəb balonu, 873 ədəd detektor lampı vardır. Hər seçki məntəqəsinə orta hesabla 3 ədəd daşınmaz seçki qutusu, 2 ədəd daşınan seçki qutusu, 4 ədəd səsvermə kabini, 5 ədəd barmaqlara vurulan mürəkkəb balonu, 3 ədəd detektor lampı verilmişdir.

– *Budəfəki prezident seçkilərində neçə seçki məntəqəsində veb-kamera quraşdırılmışdır?*

– Səsvermə prosesinin dünyanın hər hansı bir yerindən internet vasitəsilə canlı olaraq izlənməsi üçün bütün seçki dairələrini əhatə etməklə muxtar respublikada fəaliyyət göstərən 35 seçki məntəqəsində veb-kameralar quraşdırılmışdır.

– *Prezidentliyə namizədlərin təşviqat kampaniyası necə təşkil olunmuşdur?*

– Dairə seçki komissiyalarının müraciətlərinə əsasən, şəhər və rayon İcra hakimiyyətləri tərəfindən prezidentliyə namizədlərin təşviqat kampaniyalarını təşkil etmək üçün təşviqat lövhələri yerləşdirilmiş, namizədlərin seçicilərlə görüşlərini təşkil etmək məqsədilə açıq və qapalı yerlər müəyyənləşdirilmişdir. Hazırda seçki dairələrinin ərazilərində yerləşən təşviqat lövhələrinə qeydə alınmış namizədlərin portretləri onların nümayəndələri tərəfindən vurulmaqdadır.

– *Seçkinin gedişini izləmək üçün qeydiyyatdan keçən müşahidəçi varmı?*

– Seçkilər yerli və xarici müşahidəçilər tərəfindən müşahidə olunacaqdır. Yeni Azərbaycan Partiyasının dairələr üzrə 7, məntəqələr üzrə isə 258 müşahidəçisi qeydiyyatdan keçmişdir. Öz təşəbbüsü ilə qeydiyyatdan keçən müşahidəçilər isə 126 nəfərdir. Demokratiya və Qeyri-Hökumət Təşkilatlarının İnkişaf Resurs Mərkəzinin 19, Təmə Dünaya İctimai Birliyinin isə 5 müşahidəçisi qeydiyyatdan keçmişdir.

– *Komissiya üzvlərinin məarifləndirilməsi ilə bağlı hansı işlər görülür?*

– Seçkilərə hazırlıq dövründə komissiya üzvlərinin məarifləndirilməsi işi də könərdə qalmamış, dairə seçki komissiyası sədrlərinin iştirakı ilə

Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasında 5 günlük kurslar, dairə seçki komissiyaları üzvlərinin və məntəqə seçki komissiyaları sədrlərinin iştirakı ilə muxtar respublika Mərkəzi Seçki Komissiyasında, yerlərdə isə hər bir seçki dairəsi üzrə məntəqə üzvlərinin iştirakı ilə kurslar təşkil olunmuşdur. Eyni zamanda 19 sentyabrda dairə seçki komissiyaları məsləhətçilərinin iştirakı ilə Azərbaycan Respublikası Mərkəzi Seçki Komissiyasında “Seçki günü məntəqə seçki komissiyalarının rolu və vəzifələri” və “Səslərin sayılması və yekun protokolu doldurulması” mövzularında seminarlar keçirilmişdir. Bu seminarların yerlərdə tətbiqi ilə əlaqədar olaraq muxtar respublikada fəaliyyət göstərən bütün dairələr üzrə sentyabrın 23-dən başlayaraq seminarlar keçirilir. Belə seminarlar ayın 27-dək davam etdiriləcəkdir.

Komissiya üzvlərinin məarifləndirilməsi işi mütəmadi olaraq davam etdiriləcəkdir. Seçki dairələrinin daimi işçilərlə təmin olunması dairə seçki komissiyalarını işlək bir orqana çevirmişdir ki, bu da komissiyaların peşəkarlığının artırılmasına, seçki qanunlarının aşağı seçki komissiyalarında daha dərindən mənimsənilməsinə şərait yaratmışdır.

Oktyabr ayının 1-dən 316 məntəqəni təmsil edən yekun protokolu dolduracaq komissiya üzvləri və qapalı seçki məntəqələrinin nümayəndələri ilə treninqlər keçiriləcək. Məqsədimiz tərtib etdiyimiz bütün sənədlərin, yekun protokolların səhsiz qəbul edilməsinə nail olmaqdır.

Muxtar respublikada fəaliyyət göstərən dairə və məntəqə seçki komissiyalarının üzvləri qarşıdan gələn prezident seçkilərinin demokratik və şəffaf keçirilməsi üçün səylə çalışırlar.

– *Müşahidə üçün sağ olun!*

✍ Səyyar MƏMMƏDOV

Muxtar respublikamızda qədim yurd yerləri kifayət qədərdir. Bu ərazilərin əksəriyyəti əcdadlarımız üçün çəkilmiş böyük rol oynamışdır. Təbii ki, müasir dövrdə yaşamaq üçün, sadəcə, təbii şərait yetərli deyil. Müasir dövrdə insanların elə müasir də tələbatları olur. Bu tələbatların ödənilməsi isə böyük zəhmət, əzmkarlıq və mütləq idəyaların tətbiqini tələb edir. Muxtar respublikamızın kənd yaşayış yerləri ildən-ilə insanların daha çox bağlandığı, yaşamaq, işləmək, istirahət etmək istədiyi ünvannlara çevrilir. Belə kəndlərdən biri də Culfa rayonunun Kırna kəndidir.

Kırna kəndi rayon mərkəzindən 30 kilometr şimalda, Haça dağın ətəyində yerləşir. Əhalisi 1541 nəfər olan kənddə təsərrüfat sayı 447-yə çatır. Kəndin təbii-coğrafi mövqeyi burada əkinçilik və heyvandarlığın inkişafı üçün gözəl şərait yaradır. Elə buna görə də kənd camaatı uzaq keçmişdən günümüzədək bu sahələri inkişaf etdirməyə çalışıblar.

...Nədənə Haça dağın ətəyində yerləşən kəndlərdə şəhərin açılmasını, xüsusilə Günəşin doğmasını seyr etməyi çox istəmişəm. Bilirsiniz niyə? Adətən, səhər Günəş doğan zaman, daha doğrusu, şəfəqlərini ətrafa saçmamışdan əvvəl havada gözəl bir şəhər qoxusu olur. Bu qoxunu doyunca ciyərlərinə çəkmək istəyirsən. Ancaq bu, o qədər də uzun sürmür. Çünki Günəş şüaları nə qədər xeyirli olsa da, bu gözəl qoxunu aparır. Mənimə hər zaman düşüncəmə belə bir fikir hakim kəsilir ki, Haça dağın ətəklərində yerləşən kəndlərdə bu cür havanı daha çox qəbul etmək olur. Əzəmətli dağ Günəşin səhər qışqanclığının önünü müəyyən qədər kəsərək buna daha artıq imkan yaradır. Budəfəki səfərimizdə isə bu düşüncələrimi çoxdan “unutmuşdum”. Ona görə ki, axşamdan yağan çiskin yağış hələ də ara verməmişdi. Bu yerlər sanki yenidən yuyularaq təmizliyi ilə göz oxşayırdı. Bu təmizliyin fonunda isə bir neçə gün bundan əvvəl kənddə istifadəyə verilmiş quruculuq ünvannarı, yeni çəkilmiş kənddaxili asfalt yollar daha parlaq və gözəl görünürdü...

Kənddə hamı iş başındadır. Kimisi təsərrüfatı ilə, kimisi məktəbdə, kimisi xidmət təşkilatlarında öz işi ilə məşğuldur. Gəlişimizdən bir saat əvvəl

zəngləşib danışdığımız kənd inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndə Tofiq Bayramovla sıra ilə düzülmüş yeni obyektlərin qarşısında yenidən salamlışıq. Yağış yenidən kəsib. Yan-yörəsində nümayəndəliyə hər hansısa müraciət üçün gəlmiş kənd sakinlərindən də var. Yaşı 70-i haqlamış Yaşar Ağayev kənddə istifadəyə verilmiş yeni quruculuq işləri haqqında ağzı dolusu danışır: “Sovet dövründən kənddə təsərrüfatla məşğul olmuşam, sovxozda işləmişəm. Kəndimizdə belə bir şərait yaradılacağına heç zaman ağlıma gətirə bilməmişəm. Düzdür, televiziya da gördük ki, rayonumuzda, başqa yerlərdə böyük tikinti işləri aparılır, yeni məktəblər tikilir, yollar salınır. Ancaq fikirləşirdim ki, bəlkə, bizim kənddə quruculuq işlərinin aparılmasını görə bilmədik. Şükürlər olsun, bizim də kəndimizdə belə gözəl şərait yaradıldı. Əvvəlki vaxt olsaydı, bu yağışdan sonra bura belə təmiz gəlib çıxma bilməzdik”, – deyib ili ələ ayaqqabılarını göstərir. Digər kənd sakinini Əkbər Hüseyinov da ürəyindən keçənləri gizlətmir: “Uşaqlarımız palçıqlı yollarla məktəbə gedib-gəlincə çox əziyyət çəkirdilər. İndi düz məktəbə qədər

yollar asfaltlanıb. Hələ məktəbin keçmiş vəziyyətini demirəm”. Sonra bir az da mənə tərəf yaxınlaşaraq: “Bu məktəbin yerləşdiyi yer açıqlıqda olduğu üçün bura daim küləkli olur. Köhnə məktəbdə qış fəslində uşaqlar əziyyət çəkirdilər. Sobanı yandırdılar, çox vaxt külək imkan vermirdi, tüstü siniflərə dolurdu. Uşaqlar tez-tez xəstələnirdilər. Allah dövlətimizi daha güclü ələsin ki, belə məktəblərimiz hər yerdə tikilsin”.

Burada bir haşiyə çıxaraq deyim ki, kənddə yeni istifadəyə verilmiş obyektlər hər kəsin qəlbinə sevinc hissi ilə doldurub. Yaraşıqlı ikimətbəli kənd mərkəzində işləyənlər üçün burada hərtərəfli şərait yaradılıb. Binaının birinci mərtəbəsində rabitə evi, polis sahə və baytarlıq məntəqələri, kitabxana yerləşir. İkinci mərtəbədə isə Yeni Azərbaycan Partiyası ərazi ilk təşkilatı, inzibati ərazi dairəsi üzrə nümayəndəlik, bələdiyyə, kənd mədəniyyət evi fəaliyyət göstərir. Digər yeni ünvən isə kənd həkim ambulatoriyasıdır. İkimətbəli ambulatoriya binasında kənd sakinlərinin sağlamlığının qorunması üçün hərtərəfli şərait yaradılıb. Yeni məktəb

yirəm. Həmsöhbətim deyir ki, sovet dövründə sovxozda üzümçülük məşğul olmuşam. Bu yerlərin torpaqları üzümçülük üçün çox münbitdir. Bir zamanlar burada 100 hektardan çox üzüm sahələri olub. Sonralar hamısı dağıdılıb. Kəndimizdə yetişdirilən ağ üzüm, hənəqırma, sarı-qırmızı kişmiş, mərməri sortları dillər əzbəri olub. İcra nümayəndəsi söhbətə qoşulub deyir ki, kənddə üzümçülüyə diqqət son vaxtlar artırılıb. Hazırda üzüm sahələri 20 hektara çatır. Tofiq müəllim digər əkin növləri haqqında da məlumat verir. Qeyd edir ki, hazırda kəndin 145 hektar sututar sahələri var, 200 hektarı isə dəmyə ərazilər təşkil edir. Bu il eyni ərazi dairəsinə aid olan Qızılca kəndi ilə bərabər, 250 hektar sahədə taxıl əkilib ki, həmin sahələrdən 4611 ton məhsul götürülüb.

Bizimlə söhbətə qoşulan və adını soruşmadığım bir neçə digər sakinlə də söhbətimizdə aydın oldu ki, son

illər kənddə yaradılan istehsal sahələrində xeyli kənd sakinini işlə təmin olunub. Məsələn, sahibkar İkrəm İskəndərovun 2011-ci ildə yaratdığı quşçuluq təsərrüfatında 10 nəfər işləyir. Kəsim dövründə əlavə 18 nəfər də işə cəlb edilir. Səbzəli Məmmədovun sahibkarlıq fəaliyyəti göstərdiyi çörək sexində isə 4 nəfər çalışır. Maraqlı məlumatlardan biri də odur ki, kənddə fəaliyyət göstərən su dəyirmanı keyfiyyətli və orqanizmə daha faydalı olan un istehsalını həyata keçirir. Bu cür dəyirmanda üyüdülmüş unun faydasını bilən müş-tərilər sırasında kənd yerlərdən gələn də az olmur. Söhbətimiz burada maraqlı keçsə də, yeni istifadəyə verilmiş məktəbi də ziyarət etməli olduğumuzu müşahidələrimizin diqqətinə çatdırırıq.

Əsaslı yenidənqurma işlərindən sonra istifadəyə verilmiş məktəb binası zirzəmi ilə birlikdə dördmərtəbəli, 306 şagird yerlikdir. Məktəbdə 17 sinif otağı, kimya, biologiya və fizika laboratoriyaları, hərbi kabinə, 2 kompüter otağı, bufet, idman zalı fəaliyyət göstərir. Fizika laboratoriyasında və 2 sinif otağında elektron lövhə quraşdırılıb, 5198 latın qrafikalı dərslik və 3155 bədii ədəbiyyatdan ibarət kitabxana yaradılıb. Təhsil ocağında 23 kompüter olmaqla, tədris üçün hərtərəfli şərait təmin edilib. Məktəbin direktoru Cəlil Əliyev qeyd etdi ki, hazırda məktəbdə 135 şagird təhsil alır. Onların təlim-tərbiyəsi ilə 31 müəllim məşğul olur. Ötən tədris ilində məktəbin 20 nəfər məzun olub ki, onlardan 11-i isə məktəblərə, 2-si orta ixtisas məktəblərinə, 1-i isə Heydər Əliyev adına Hərbi Li-seyə qəbul olunub.

Artıq kənddən ayrılmaq vaxtı gəlib çatmışdı. Bir həqiqəti xüsusilə qeyd edim ki, həmsöhbət olduğumuz kənd sakinləri bütün yaradılanları böyük sevinc və qürur hissi ilə qarşılayır, bu hissələri mən soruşmadan belə, bölüşməyə, paylaşmağa çalışırdılar. Həm də səmimi və təbii olaraq... Elə Haça dağın Günəşin qışqanclığından gizlətdiyi səhər qoxusu kimi...

✍ Səbuhi HƏSƏNOV

Cəmiyyət inkişaf etdikcə, yaşayış səviyyəsi yüksəldikcə insanların həyat tərzində, sosial-mədəni tələbatlarında mühüm keyfiyyət dəyişiklikləri yaranır. Yaxşı yaşayan və öz yaradıcı əməyinin məhsulunu daha çox mənəvi zənginləşməyə, dünyagörüşünün artırılması və digər mədəniyyətlərlə tanışlığa sərf edən insanların sayının hər il artması turizm adlanan fenomenin – yeni dünyanın yeddı möcüzəsindən birinin gücünü ortaya qoymaqladır. Artıq turizm bütün dünyada inkişaf edən bir sahə kimi informasiya-kommunikasiya texnologiyaları sahəsi ilə birgə neft və avtomobil biznesindən sonra dünyada 3-cü və 4-cü yerləri tutmaqdadır.

Turizm və müasir insan

Bir vaxtlar böyük səyyahlar haqqında oxuyanda, sonra da müəyyən işlərlə əlaqədar ezamiyyətə, yaxud çox da komfortlu olmayan kurort və sanatoriyalara istirahətə gedəndə turizm haqqında bu qədər geniş məlumatımız yox idi. Həmin dövrdə turizm səfərləri ən yaxşı halda uşaq və gənclərin ekskursiya və yürüşləri kimi tərif olunur, yaxşı işləyən zəhmətkeşlərə verilən mükafat zərfi kimi qəbul edilirdi. Amma halbuki qədim Roma dövründəki varlı insanlar belə, Aralıq dənizi sahilləri boyunca sırf istirahət və əyləncə məqsədli səyahətlər etmiş, onların istifadə etdiyi marşrutların izləri günümüzdə qədər gəlib çatmışdır. Daha sonralar çoxsaylı Asiya, Amerika və Okeaniya səfərləri də insanları gələcəkdəki kütləvi səyahətlərə cəsarətləndirən, turizmi bir məşğuliyyət halına gətirən faktlar kimi yadda qalmışdır. Bununla belə, rəsmi turizm səfərlərinin başlanğıcı dünyada hər yeniliyə öz imzasını atmağa çalışan bəzi Qərb ölkələrinin adı ilə bağlı olsa da, əslində, ən humanitar və ən dərin məzmunlu turizm-dərketmə səyahətlərinin vətəninə qədim Şərq olduğu hər kəsə məlumdur. Dünyadakı ilk mehmanxanalar olan karvansaralar, ilk müştəkkil nəqliyyat vasitələri olan dəvə karvanları və ilk müntəzəm turizm marşrutu – Böyük İpək Yolu məhz Şərq qonaqpərvərliyinə məxsusdur. Başqa sözlə, bu gün turizm də yüksək gəlirlər əldə edən tərəf Qərb ölkələri olsalar da, turizm və qonaqpərvərlik sənayesinin ən qədim, ən yadda qalan elementlərini Şərqdə tapmaq mümkündür.

Belə bir inkişaf yolu keçən turizm iqtisadiyyatın digər sahələri arasındakı integrativ əlaqələri ilə sosial-mədəni sahələr arasından seçilərək hazırda müstəqil bir sənaye halına gəlmişdir. Müasir dünyada hər il 1 milyard səyahət edən turist və 1 trilyon ABŞ dolları həcmində gəlirlə turizm inkişaf etmiş və inkişaf etməkdə olan ölkələrin iqtisadi siyasətində mühüm yer tutmaqda, ölkələrarası əməkdaşlığın etibarlı körpüsünə çevrilməkdədir. İndi turizm deyəndə öncə insanların təbiətə və mədəniyyətə həssas münasibəti, xalqların bir-birinə sevgi və tolerantlığı, dövlətlərin bir-birinə açdığı geniş dostluq qapıları başa düşülür. Çünki turizm saf, toxunulmamış təbiətə ən dostcasına məşğuliyyət növü olmaqla bərabər, ölkəni tanıtmayın da ən yaxşı yoludur.

Müstəqil Azərbaycan və turizm potensialımız

Bu gün öz sabit inkişaf xəttinə, iqtisadi-coğrafi imkanlarına və milli qonaqpərvərliyinə görə regionun turizm baxımından ən yaxşı perspektivə malik olan ölkəsi Azərbaycan Respublikasıdır. Ölkəmizin turizm imkanlarını qiymətləndirərkən onun təbii-iqlim xüsusiyyətləri, sahib olduğumuz qədim mədəniyyət, xalqımızın zəngin qonaqpərvərlik xüsusiyyətləri həmişə ön plana çəkilir. Bununla bərabər, Azərbaycanda turizm dedikdə, ilk olaraq, keçmişin zəngin tarixi-mədəni ənənələri ilə birgə vəhdət təşkil edən müasir dövrün hərtərəfli inkişafının yaratdığı perspektivlər də nəzərdə tutulur. Əgər ölkəmizdə müstəqilliyin ilk illərindən başlayaraq neft müqavilələrinin bağlanması ilə işgüzar turistlərin axını başlamışdısa, indi Azərbaycan bu marşrut üzərində hərəkət edən turistlərin istirahət, rekreasiya, tanışlıq, biznes, idman, müalicə və sağlamlıq, ziyarət və nostalgiya məqsədli səfərlərinin ən sevimli, ən təhlükəsiz destinasiyasına çevrilmişdir. Ölkəmizdə keçirilən sammit və görüşlər, musiqi festivalları və idman

tədbirləri, beynəlxalq konfrans və simpoziumlar burada iştirak edən hər bir əcnəbi qonaqda unudulmaz Şərq qonaqpərvərliyi təəssüratı yaratmaqdadır. Başqa sözlə, bir vaxtlar ölkəmizə səyahət edən hər turistə yalnız ölkəmiz

27 sentyabr Ümumdünya Turizm Günüdür

Turizm yeni perspektivlər vəd edən inkişaf sahəsidir

haqqında təsəvvürlərin canlı daşıyıcısı kimi yanaşırdıqsa, artıq indi yaradılmış şərait qarşımızda hər turistə lazımı xidmətlər zərfi təklif etməklə gəlirlər əldə etmək vəzifəsi qoymuşdur.

Müstəqil Azərbaycan dünya birliyinin layiqli üzvüdür. 2001-ci ildən ölkəmiz Birləşmiş Millətlər Təşkilatı yanında fəaliyyət göstərən Ümumdünya Turizm Təşkilatının (ÜTT) təmhüquqlu üzvüdür. 27 sentyabr 1975-ci ildə yaradılmış bu beynəlxalq təşkilatın sənədlərində dünya miqyasında turizmin inkişaf vektoru kimi sülh və tərəqqi, qarşılıqlı inam və tolerantlıq, cəmiyyətin hər bir üzvünün rifahı, dünyanın hər bir ölkəsinin yüksəliş tövsiyələri əks olunmaqdadır. Bu tövsiyələrlə xalqların bir-birinin ərazi bütövlüyünə, milli və etnik müxtəlifliyinə hörmət, ekosistemin və biomüxtəlifliyin mühafizəsi, dünya maddi və mədəni mirasının qorunması kimi mühüm məsələlər təşkilata üzv olan ölkələr qarşısında bir yol xəritəsi kimi müəyyən olunmuşdur. Bu gün dünyanın qəbul etdiyi humanitar yoldan kənara çıxıb başqalarına qarşı qeyri-tolerant olan, özünü hamıdan yüksəkə görə, amma faktiki olaraq yoxsulluq və səfalət yuvasına çevrilmiş bəzi ölkələrin turizm göstəricilərinin zəif olması təsadüfi deyil. Bu, sülh və səyahətsevar dünyanın onlara verdiyi ən tutarlı qiymətdir.

Hazırda turizm planetar miqyasda sürətlə inkişaf edən biznes sahələridir. Zəngin mədəni-tarixi irsə və əlverişli təbii şəraitə malik olan Azərbaycanda turizmin əksər növlərinin (kənd, müalicə-sağlamlıq, ekoloji, mədəni, idman, dini turizm və sair) inkişafı üçün geniş imkanlar mövcuddur. Azərbaycan Respublikasında 2002-2005-ci illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramının həyata keçirilməsi nəticəsində turizmin inkişafı üçün münbit şərait yaradılmış, beynəlxalq turizm bazarına integrasiyanın təmin olunmasının əsası qoyulmuş, milli turizm kompleksinin rəqabətə davamlılığı yüksəlmişdir. 2002-ci ildən başlayaraq hər il Azərbaycanda beynəlxalq turizm sərgisi təşkil olunur. 2006-cı ildə Azərbaycanda Turizm İnstitutu yaradılmışdır. Azərbaycan Respublikasının Prezidenti cənab İlham Əliyevin təşkil etdiyi “Azərbaycan Respublikasında 2010-2014-cü illərdə turizmin inkişafına dair Dövlət Proqramı” və bu proqrama uyğun olaraq həyata keçirilən çoxsaylı layihələr ölkədə bu sahənin inkişafına yeni

tün xidmətlərin göstərilməsi həm xidmət, həm də istehsal sektorunda gəlirlərin artırılmasına imkan verir. Bu baxımdan ölkəmizdə neft sektoruna alternativ olan digər sahələr arasında turizmin öz xüsusi çəkisi vardır ki, bu da Azərbaycanın Naxçıvan Muxtar Respublikası kimi turizm ehtiyatlarının geniş yayıldığı və eyni zamanda regional inkişafın hər addımında dəstəkləndiyi regionları üçün çox vacibdir. Məhz buna görə yaxın dövrlərdə turizmi ilin bütün fəsilələrinə və ölkənin bütün regionlarına yaymaq vəzifəsi

getdiyi yerdə heç bir nümunəvi xidmət görməz, yalnız naxçıvanlıların saf, səmimi, heç bir qarşılıq gözləməyən qonaqpərvərliyindən qalma bir təəs-süratla geriye – öz yaşayış yerinə qayırdı. Beləcə, uzun illər boyu bütün dünya turizmdən milyardlar qazandıqı halda, Naxçıvanın dünyada tayı-bərabəri olmayan Əshabi-Kəhf, Gəmi-qayası, yaşıllıqlar qoynunda yerləşən Batabatı, özündə çoxəsrlik tarix yadadan Möminə xatını, Duzdağı, Darı dağı, Əlincəsi, Haça dağı, sağlamlıq mənbəyi Sirabı, Badamlısı... öz sahibinə bir manat da qazandırmadan səbirlə gözləyirdi sanki.

Ancaq zaman dəyişmişdir. İndi muxtar respublikada sosial-iqtisadi inkişafa, əhalinin həyat səviyyəsinə və məşğulluğa güclü təsir edən turizmi daha da inkişaf etdirmək, ölkəmizin gözəlliklərini tanıtmay üçün

turizm sənayesinin bir nömrəli vəzifəsinə çevriləcəkdir.

Ölkəmizin hər bir guşəsi kimi, onun qədim insan və mədəniyyət məskəni, təbii sərvətlər muzeyi olan, “Şərqi qapısı” adlandırılan Naxçıvan Muxtar Respublikası bu gün müasir turistlərin ən çox sevdiyi məkanlardandır. Bir vaxtlar sərhədyanı bir region kimi xarici turistlərin üzünə bağlı tutulan muxtar respublika indi bütün imkanları ilə ölkəmizin digər yerlərindən və xarici ölkələrdən gələn turistlərin üzünə açıqdır. 24 saat nümunəvi xidmət göstərən gömrük-keçid məntəqələri, ən müasir təyyarələrin enib-qalxdığı beynəlxalq hava limanı, etibarlı yol-nəqliyyat infrastrukturuna, müasir komfort standartlarına cavab verən mehmanxanalar və turistlərin muxtar respublikanın hər bir nöqtəsində rahat hərəkətini təmin edən təhlükəsiz şərait hər keçən gün Naxçıvana gələn turistlərin sayını artırmaqdadır. Bu baxımdan yurdu-muzun zəngin təbii sərvətlərindən və tarixi-mədəni ehtiyatlarından istifadə edərək turistlərə peşəkar xidmət göstərilməsi, bununla da, əhali rifahında özünü göstərən bilən yaxşı turizm gəlirlərinin əldə olunması bu gün qarşıda duran ən vacib məsələlərdəndir.

Çox deyil, 15-20 il əvvəl Naxçıvana gələn qonaq birtəhər özünə yer tapandan sonra mütləq müqəddəs Əshabi-Kəhf ziyarət edə, imkanı çatsa, Batabata gedər, dəvət edən olsa, Ordubadı da görmək üçün yola çıxardı. Bu yerlərin şöhrətini eşitmiş qonaq

həmişəkindən daha əlverişli şərait vardır. Turizm infrastrukturunun müasirləşdirilməsi istiqamətində ardıcıl tədbirlər görülür. Xidmətin səviyyəsi yüksəldilir, yeni mehmanxanalar, istirahət mərkəzləri yaradılır, yeni turizm marşrutları açılır. Turizm sahəsinə yerli və xarici investisiyaların cəlb edilməsi, turizm xidmətlərinin keyfiyyətinin artırılması məqsədilə mütərəqqi üsulların və standartların hazırlanması, turizm sahəsi üçün kadr hazırlığı və ixtisaslandırma sisteminin təkmilləşdirilməsi muxtar respublikada diqqət mərkəzində saxlanılır. Bu il Şahbuz rayonunda Ağbulaq İstirahət Mərkəzinin istifadəyə verilməsi Naxçıvana turist cəlb edilməsinə baxımdan mühüm əhəmiyyət daşıyır.

Muxtar respublikamızda turizm fəaliyyətinə lisenziya almış Naxçıvan Turizm İnformasiya Mərkəzi, eləcə də akademik Həsən Əliyev adına “Zəngəzur” Milli Parkı, Naxçıvan-Qarabağlar, Naxçıvan-Əshabi-Kəhf, Naxçıvan-Əlincə qalası, Naxçıvan-Ordubad istiqamətlərində turist marşrutları fəaliyyət göstərir. Muxtar respublikada qeydiyyatdan alınan tarixi abidələrin 600-ə yaxını dünya və ölkə əhəmiyyətli abidələrdir. Hazırda muxtar respublikamızda 150 min hektara yaxın ərazini əhatə edən 1 milli park, 1 təbiət qoruğu və 3 yasaqlıq vardır. Eyni zamanda muxtar respublikada müasir otellər, turizm şirkətləri fəaliyyət göstərir. Bütün bunlar turizmin inkişafında mühüm amildir.

Şübhəsiz, səyahət etməyi sevməyən az adam tapılar. Yaxşı təşkil olunmuş bir turizm səfərindən müsbət təəssüratlarla qayıdanda yaddaşlarda qalan daha çox gəzib-gördüyümüz yerlərin zənginlikləri və göstərilən xidmətlərin peşəkarlığı səviyyəsi olur. Turizm ehtiyatları həmişə və demək olar ki, hər yerdə mövcud olsa da, turizm-servis xidmətlərinin səviyyəsi, onların peşəkarlıq dərəcəsi məhz turizm biznesinin uğurunu müəyyən edir. Ona görə də turizm günündə dünyanın və ölkəmizin müxtəlif şəhərlərində təşkil olunan, bir növ, hesabat xarakterli konfrans və sərgilərdə əsas müzakirə mövzuları arasında turizmin idarə olunması, ehtiyatlardan səmərəli istifadə və turizm sənayesinə kadr hazırlığı kimi zəruri məsələlər durur. Biz də bu hesabatə qoşularaq, son illərdə muxtar respublikamızda ümumi turizm infrastrukturunun yaradılması, kənd, müalicə, ziyarət, tranzit və digər turizm növlərində əldə etdiyimiz nailiyyətlərlə gələcək turizm mövsümlərində daha böyük uğurlara imza atacağımıza əminik.

“Şərq qapısı”

Bir vaxt vardı, heç nə yoxdu

“Oğlumun nağılları, yaxud bizim həqiqətlərimiz” silsiləsindən II nağıl

Axşam yeməyini yedikdən sonra dərslərini bir daha təkrar etməyə gedən oğlumun qəfil verdiyi sualı eşidəndə tika boğazımda ilişib qaldı:

– Dədə, sənin hər gün bizə danışdıqların, doğrudan, nağıldı, ya onları özün uydurursan?

O anda nə deyəcəyimi bilmədim. Amma oğlum qapıya yaslanıb mənim cavabımı gözləyirdi. Yalan danışa bilməzdim. Danışdıqlarımı uydurmadığımı, həmçinin nağıl kimi bir həyat olduğunu necə deyəcəyimi düşünürdüm ki, yenidən dilləndi:

– Müəlliməm tətildən qayıtdıqdan sonra hərəməzdən bir nağıl soruşdu. Mən də sənin danışdığın nağıllardan birini dedim. Müəlliməmsə dedi ki, kitablardakı nağıllardan danışın. Məgər sənin danışdıqların kitablardakı nağıllardan deyil?

– Bilirsən, oğlum, nağıllar şifahi xalq ədəbiyyatıdır. Yəni bir zamanlar ata-babalarımız, nənələrimiz, analarımız gördüklərini, eşitdiklərini, hiss etdiklərini, yaşadıklarını bir-birlərinə danışılar, söyləyiblər. Onlardan eşidənlər də sonrakı dövrdə öz uşaqlarına, nəvələrinə danışılar. Belə-belə yaşananlar nağıl olub, hekayəyə çevrilib, folklor nümunəsi kimi yaddaşlara yazılıb. Yəni hər nağılın içində bir həqiqət var. Mənim sənə danışdıqlarım da nağıldı. Bir gün böyüyəndə indi dediklərimi də, danışdığım nağılları da mütləq anlayacaqsan.

– O zaman dərslərimi təkrarlayıb bitirəndən sonra mənə təzə nağıl deyərsən – içində həqiqət olan nağıl?

Oğlumun cümləsindəki son sözlərdəki eyhamından xeyli təəcüblənsəm də, danışdıqlarımın həqiqət olduğunu anladığına sevinmişdim. Bəlkə də, məktəbdə müəlliməsi onu başa salmışdı ki, bunlar nağıl deyil, nağıla bənzəyən əzablı günlərin hekayətləridir. Elə bu düşüncələrlə yeməyimi bitirib ayağa qalxdım. Bu gün oğluma danışacağım nağılın mövzusunun da müəyyənləşdirmişdim. Mən oğlum yaşda olarkən hər gün qapımızı döyən aclıqdan, el arasında deyildiyi kimi, çəkdiyimiz korluqdan danışacağam.

* * *

– Bir vaxt vardı, heç nə yoxdu. O yoxluğun içərisində var olmağa çalışan balaca bir oğlan uşağı vardı. Həmin balaca uşaq dərslərini oxuyanda da, məhəllələrindəki dostlarıyla oynayılanda da, quzularını

otaranda da, məktəbdə müəlliminə qulaq asanda da qarnının qurultusunu gizlətməkdə aciz idi. Hər dəfə bunun səbəbini soruşanda atası, nənə-babası, müəllimləri ağzlarına su alıb susurdular. Ona necə deyəydilər ki, hamının evində olduğu kimi, bizim evimizdə də yeməyə düz-əməlli nə xörək var, nə çörək.

Həmin bu balaca uşaq heç nəyin olmadığı, tapılmadığı o günlərdə qışın oğlan çağında özündən iki yaş böyük qardaşına qoşulub səhərin alatoranında pay-piyada qonşu kəndə üz tutardılar. Qurd-quş səslərinin vahimələndirdiyi dörd-beş kilometrlik yol aclıqdan heç də qorxulu deyildi. Bu səksəkəli yolu getməyə məcbur olmaqda məqsədləri isə həmin qonşu kənddə olan “pekarnı”dan – çörəkbişirmə sexindən bir çörək artıq ala bilmək ümidi idi. Ata-anaları və özlərindən balaca bir qardaşlarını da nəzərə alsaq, beşnəfərlik ailəni növbəti günə çıxarmaq üçün çörək əldə etmək lazım idi. Çörək sexində isə səhərdən növbələr yaranır, iki yüz, üç yüz nəfərlik növbəyə görə də hərəyə, sadəcə, bir çörək verildirdi. Ona görə də bu balaca uşaq böyük qardaşına qoşulub gedirdi ki, növbədə iki nəfər olsunlar və iki çörək ala bilsinlər. Düzdür, aldıkları o iki çörək beşnəfərlik ailənin birgünlük ehtiyacını ödəmirdi. Lakin növbəti günə yarıc, yarıtox çatmaq üçün kifayət edirdi. Bəzən elə olurdu ki, nəinki iki çörək, heç birini də almağa növbə çatmırdı.

Çörək sexindəki satıcının “səhər bişirdiyimiz çörəklər qurtardı, bir də iki saat sonra çörək olacaq” sözlərindən sonra ya kor-peşman həmin yolu yorğun və ac geri qayıtmalı, ya da qonşu kəndin mərkəzindəki ağacların dibində yerə çöməlib iki saatın gəlib keçməyini gözləməli idilər. Evdəkilərin narahat və nigaran halda yola boylanmışları da belə günlərdə ən çox rastlanan mənzərə idi.

Çörəyin belə çətin tapıldığı günlərdə həyətlərdəki təndirlər də qadın əllərinə, ana əllərinə yadırgamışdılar. Səhər yeməkləri indikindən fərqli olaraq bəsit idi. Süfrədə, sadəcə, pendir, çay, çaya salmaq üçün hərəyə bir-iki tikə qənd olardı.

Dərslərdəki böyük tənəffüslərdə məktəb bufətinə gedən uşaqlar barmaqla sayırdı, digər uşaqları isə məktəbdən bir az kənardakı çəmənlərdə yemlik, hətta bəzən təzə çıxmağa başlayan tikanların yumşaq və ağızbüzən dirlərini yığan görürdün. Dəcəl və çoxbilmiş uşaqların

ciblərindən isə böyük tənəffüsdə “qəlyanaltı” etmək üçün kal əriklər – çaqqalalar, qışdan qalmış iyde quruları çıxardı.

Həmin acınacaqlı günlərdə həyətlərdəki əkinlərin bol məhsul götürməsi böyük bir bayrama çevrilirdi. Bostan-tərəvəz bitkilərinin, meyvə ağaclarının məhsulu necə olacağı bilinməyən payız və qış aylarında ailələrin ən böyük ümidi idi. Yazın gəlişiyə qız-gəlinlər hərəsi ətəklərinə bağladıkları kəlağayı yaylıqları və əllərinə aldıkları balaca cib bıçaqlarıyla çölləri, kövsənləri qarış-qarış gəzər, qazayağı, şomu və sair çöl otlarından yığib günlük yeməklərini bişirərdilər.

O vaxtlar qış günlərində uşaqları tez yatırardılar ki, acıb yemək istəməsinlər. Böyüklər isə yazdan quruldulmuş ərik, iyde, şaftalı qurularıyla günləri ötürürərdilər. Bəzən ata və analar onlara düşən çörək payını yeməyib övladlarına saxlayardılar.

* * *

Gözlərimi yumub danışdığım nağılın bu yerində oğlumun əlinin ovcumun içində yumşaldığını hiss edəndə anladım ki, artıq yuxuya gedib. Mən isə bir anda nağıla qayıp, özümü o günlərdə hiss edib xeyli narahat olmuşdum. Oğlumu sakitcə yatağına uzadıb əllərini göyə qaldırıb şükür edirdim ki, nə yaxşı ki, övladlarımla uşaqlığı Vətənimin güclü və imkanlı dövrlərinə düşdü.

* * *

Səhər yeməyində bal və kərəni çörəyinə yaxıb yeyən oğlumun süfrədəki balaca çörək qırıntılarını bir-bir götürüb dürməyinin arasına qoyması diqqətimdən yayınmadı.

Dərsə vaxtında çatmaq üçün hər gün marşruta minib beş-on dəqiqəlik yol gəlirik. Həmin səhər avtobusun pəncərəsindən hələ qapıları açılmamış dükənlərin qabağındakı çörəklə dolu səbətlərə baxan oğlum nə isə dərin fikrə qərq olmuşdu. Qeyri-adi olaraq həmin anda gözlərimin içinə baxaraq əlini ovcumun içində gizlətdi. Mən isə onun nə düşündüyünü, nə demək istədiyini yaxşı anlayırdım: dünyanın axşam danışdığım nağıldakı balacanın öz dadəsi olduğunu müəlliməsindən öyrənmişdi artıq.

Səhər yeməyində çörək qırıntılarını dürməyinin arasına qoyması, marşrutdaykən mağazaların önündəki çörək dolu səbətlərə baxıb əlimdən yapışması, bəlkə də, oğlumun öz bildiyi şəkildə Allaha duası və şükürü idi.

Elxan YURDOĞLU

“Araz-Naxçıvan” futbol klubunun fan-klubu yaradılıb

Birinci divizionda mübarizə aparan “Araz-Naxçıvan” futbol klubunun rəsmi fan-klubu fəaliyyətə başlayıb. Fan-klub “ultraAraz” adı ilə azarkeşləri ətrafında cəmləyəcək. Yeni yaradılan azarkeş cəmiyyətinə isə Qadir Məmmədli rəhbərlik edəcək. Q.Məmmədli fan-klub rəhbəri kimi artıq ilk açıqlamasını da verib: “Artıq rəsmi fəaliyyətə başlamışıq. 8 nəfərdən ibarət idarə heyətimizi formalaşdırdıq. Yeni yaranmağımıza baxmayaraq, bir çox mürciət etmiş azarkeşlərimiz fan-kluba üzv qəbul olunublar. Çalışacağıq ki, bütün komandalının fan-klubları ilə əlaqə yaradaq. Biz yalnız 90 dəqiqəlik oyun zamanı rəqibik. Naxçıvana təşrif buyuracaq fan-klubları da burda hörmətlə qarşılayıb, xoş təəssüratla yola salacağıq. Hələ ki, Naxçıvan şəhərini əhatə edən fəaliyyətimizi qısa zaman ərzində genişləndirmək niyyətindəyik”.

Yeni yaradılan fan-klub azarkeşlər üçün bir çox sürprizlər etməyi planlaşdırıb. İlk olaraq, qurumun üzvü onlanlara bəzi güzəştlər ediləcək:

1. *Oyunlara pulsuz biletlər*
2. *Komandanın formaları*

3. *Loqolu bayraqlar və sair.*

Məlumat üçün bildirək ki, fan-klub ictimaiyyətin maraq dairəsində olan bir insanın və ya toplumun heyranları, pərəstişkarları, azarkeşləri tərəfindən qurulan bir qurumdur. Azarkeşlər tərəfindən qurulan və idarə olunan fan-klubda, adətən, fanatlar aid olduqları qurum barədə məsləhətlər verir, işlər görür, cəmiyyəti maraqlandıran xəbərləri ictimaiyyətə çatdırırlar. Futbolda klublar üçün yaradılan fan-klubların isə əsas işi “ev” oyunlarında sevimli komandalarına dəstək vermək, insanları stadionla cəlb etmək üçün pankartlar hazırlamaq və müxtəlif şüarlar səsləndirməkdir. Günümüzdə fan-klubların işi bununla yekunlaşmır. Onlar yaratdıqları qurumu genişləndirmək, insanlara tanımaq üçün stadionlarda müxtəlif afişalar da nümayiş etdirirlər. Fan-klublar ilk dəfə İngiltərədə yaranıb. Hazırda bu tipli qurumların fəaliyyəti Almaniya, İtaliya, Türkiyə kimi ölkələrdə daha geniş vüsət alıb və fan-klublar futbolun inkişafı üçün təqdirəlayiq işlər görürlər.

✎ Ceyhun MƏMMƏDOV

“İnam” musiqi qrupu hərbcilər qarşısında konsert proqramı ilə çıxış edib

Sağlamlıq imkanları məhdud ifaçılardan ibarət “İnam” musiqi qrupu mütəmadi olaraq muxtar respublikamızdakı hərbi hissələrdə xidməti borcunu yerinə yetirən əsgər və zabitlərlə görüşür, onlar qarşısında konsert proqramı ilə çıxış edir.

Bu ənənənin davamı olaraq, Naxçıvan Muxtar Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin təşkilatçılığı ilə dünən “İnam” musiqi qrupu Kəngərli rayonunda yerləşən “N” hərbi hissənin zabıt və əsgərlərinə musiqi sovaqatı aparıb. Belə tədbir üçün hissə komandirliyi təşkilatçıya və kollektiv üzvlərinə şəxsi heyət adından minnətdarlığını bildirib.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Əmək və Əhalinin Sosial Müdafiəsi Nazirliyinin mətbuat xidməti

Şahbuz rayonunda qadın təhsil işçilərinin profilaktik müayinələrinə start verilmişdir

Muxtar respublikamızda əhalinin hər bir təbəqəsinin vaxtaşırı olaraq ixtisas həkimləri tərəfindən müayinədən keçirilməsi, ümumtəhsil müəssisələrində məktəbəqədər və məktəbəyaşlı uşaqlar arasında ildə iki dəfə olmaqla oftalmoloq, stomatoloq, burun-boğaz-qulaq və onurğa patologiyalarına görə profilaktik müayinələrin aparılması artıq ənənə halını alıb.

Profilaktik müayinələrin keçirilməsini daim diqqət mərkəzində saxlayan tibb müəssisələrindən biri də Naxçıvan Muxtar Respublikası Onkoloji Mərkəzidir. Səhiyyə Nazirliyinin iş planına uyğun olaraq, mərkəzin həkim-onkoloqları mart ayından etibarən muxtar respublikamızın ümum-

təhsil məktəblərində çalışan qadınların süd vəzinin profilaktik müayinəsini aparırlar. Artıq Naxçıvan şəhəri, Babək, Kəngərli və Culfa rayonları üzrə 1914 qadın təhsil işçisinin süd vəzinin profilaktik müayinəsi həyata keçirilib.

Yeni dərslərdən isə Şahbuz rayonunda növbəti müayinələrə start verilib. Artıq Yuxarı və Aşağı Qışlaq, Biçənək, Kolanı, Ağbulaq kənd məktəblərində profilaktik müayinələr başa çatdırılıb.

Müayinələr hər həftənin çərşənbə günləri həyata keçirilir. Oktyabr ayının sonuna qədər müayinələrin başa çatdırılması nəzərdə tutulub.

Naxçıvan Muxtar Respublikası Səhiyyə Nazirliyinin mətbuat xidməti

İtmişdir

Babək rayonunun Cəhri kəndində yaşayan Məmmədov Kənan Aydın oğlunun adına olan evin 475 inventar nömrəli texniki pasportu və 31.08.2010-cu il tarixdə Daşınmaz Əmlakın Dövlət Reyestri Xidmətindən verilmiş 0017690 seriya nömrəli çıxarış itdiyindən etibarsız sayılır.

Allah rəhmət eləsin

AMEA Naxçıvan Bölməsinin Rəyasət Heyətinin üzvləri və Mərkəzi Aparatın əməkdaşları İncəsənət, Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini Firudin Rzaevə, atası HƏSƏN RZAYEVİN vəfatından kədarləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.	kollektivi Firudin Rzaevə, atası HƏSƏN RZAYEVİN vəfatından kədarləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
AMEA Naxçıvan Bölməsinin Rəyasət Heyətinin üzvləri və Mərkəzi Aparatın əməkdaşları Dil və Ədəbiyyat İnstitutunun elmi işlər üzrə direktor müavini Firudin Rzaevə, atası HƏSƏN RZAYEVİN vəfatından kədarləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.	Naxçıvan Özal Universitetinin rektorluğu və professor-müəllim heyəti iş yoldaşları Günel Əliyevaya, azizi YASƏMƏN XANIMIN vəfatından kədarləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.
AMEA Naxçıvan Bölməsinin əməkdaşlarından Adil Bağirov, Vəli Baxşəliyev və Nizami Əliyev Firudin Rzaevə, atası HƏSƏN RZAYEVİN vəfatından kədarləndiklərini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.	Naxçıvan Dövlət Texniki Kollecinin kollektivi kollecin direktoru Məhəmməd Qəribova, nənəsi RƏFİQƏ XANIMIN vəfatından kədarləndiyini bildirir və dərin hüznə başsağlığı verir.

ŞƏRQ qapısı

Baş redaktor:
TURAL SƏFƏROV

Ünvan: AZ-7000,
Naxçıvan şəhəri, “Təbriz” küçəsi, 1.
Telefonlar: Məsul katib: 545-62-47
Şöbələr: 545-81-44, 545-51-18
Müxbirlər: 545-75-21, Faks: 544-52-52
E-mail: serqqapisi@nakhchivan.az

Qeydiyyat №: 575

*Əlyazmalara cavab verilmir
və onlar geri qaytarılmır*

Nömrəyə məsul: Əli Cabbarov

*Qəzet redaksiyanın kompüter mərkəzində yığılıb, şəhərlənib və
“Əcəmi” NPB-də ofset üsulu ilə çap olunmuşdur.*

Tiraj: 3940. Sifariş № 875